

Ukážka 1

Žijeme v čase, keď sa zdá, že padnú posledné obmedzenia človeka a ľudskej spoločnosti. Vedci nám predkladajú víziu človeka, ktorého nebudú trápiť choroby. Tie genetickou manipuláciou vyliečia skôr, ako by mohli vzniknúť. Ba čo viac, bude sa uplatňovať prevencia. Rodiť sa budú len geneticky správne deti. Nebude detí, ktoré by boli „na ľarchu“, ktorým by bolo treba venovať viac starostlivosti, ako je uznávaný štandard. Všetci budeme zdraví a šťastní... Aspoň tak sa nám predkladá budúcnosť. A zdá sa, že sa vo svojej pohodlnosti dávame klamať. Že z pohodlnosti chceme byť klamaní.

Každý rodič vie, aké je ťažké starať sa o dieťa. Už len postarať sa o jeho hmotné zabezpečenie je ťažké. Ešte ťažšie ako hmotné zabezpečenie je obetovať dieťaťu seba. Darovať mu záujem o jeho nekonečné otázky.

Naše malé poklady nie sú ako z reklamy na Kinder Surprise – večne veselé, vďačné a spokojné. Sú aj uplakané a vzdorovité a sú také často. A predsa nijaký rodič nekalkuluje, koľko mu dieťa vynesie.

A niekto nám ponúka svoju víziu sveta. Víziu sveta, kde by sme nemali starosti, kde by neexistovala bolesť... Prečo sa teda o takýto svet aspoň nepokúsiť? Veď by to bolo krásne... Bolo... Ale dobré určite nie.

Dieťa je dar. Dieťa, hoci ešte nevie ovládať svoj rozum a vôľu, predsa je človekom. A ako také má svoje práva. Musíme si dať pozor. Svet bez bolesti, bez utrpenia nikdy nebude jestvovať. Taká je pravda.

A ešte čosi. Možno by bolo dobré uvedomiť si, že chorí sú tu aj na to, aby nás naučili byť viac ľuďmi. Lebo človek je človekom len dovtedy, pokiaľ , že nie je sám a že tí okolo sú na to, aby im pomáhal.

J. Šebest, Domino fórum, 19.12.2002 (skrátene)

01 Do akého jazykového štýlu zaraďujeme ukážku 1?

02 Detský fond OSN (UNICEF) v spolupráci s vládami, mimovládnyimi organizáciami a ostatnými agentúrami OSN ochraňuje práva detí. Napíšte tri slová, z ktorých vznikla skratka OSN.

03 Z druhého odseku ukážky 1 vypíšte jedno slovo, ktorého význam zodpovedá uvedenej definícii: *sústredená pozornosť*.

04 Z posledného odseku ukážky 1 vypíšte jedno sloveso, ktoré možno v správnom tvare doplniť na zakryté miesto v poslednej vete ukážky 1.

05 Ktorý z uvedených nadpisov nevystihuje obsah textu v ukážke 1?

- (A) Ostaňte ľuďmi   (B) Dieťa ako dar   (C) Svet bez bolesti   (D) Vesmír a my

06 Ktoré z uvedených tvrdení vyplýva z textu ukážky 1?

- (A) Možno by bolo dobré uvedomiť si, že chorí sú tu iba na to, aby nás naučili byť viac ľuďmi.
 (B) Žijeme v čase, keď sa zdá, že padli posledné obmedzenia človeka a ľudskej spoločnosti.
 (C) Dieťa, hoci ešte nevie ovládať svoj rozum a vôľu, predsa je človekom.
 (D) Naše malé poklady sú ako z reklamy na Kinder Surprise – večne veselé, vďačné a spokojné.

07 Ktorá z uvedených definícií zodpovedá významu termínu *vízia*, ktorý sa nachádza v prvom a štvrtom odseku ukážky 1?

- (A) chápanie skutočnosti, mienka, úsudok, presvedčenie   (B) obsah, výsledok myslenia
 (C) vyjadrenie myšlienky, názoru slovami   (D) videnie, zjavenie, vidina, mam

08 Prečo dal autor výraz *na ľarchu* v prvom odseku ukážky 1 do úvodzoviek?

- (A) Na zdôraznenie myšlienky.   (B) Na zvýraznenie absurdnosti myšlienky.
 (C) Na odľahčenie myšlienky.   (D) Na grafické vyznačenie priamej reči.

Ukážka 3**Ivan Bukovčan – Kým kohút nezaspieva (úryvok)**

T u l á k (pre seba, zamyslene): *Proti násiliu má človek iba jedinú šancu...*

T o m k o (čaká): *A tá šanca...?*

T u l á k (po chvíli, prosto): *Ostať človekom... Nestáť sa handrou. Zachovať si dôstojnosť... A svoju ľudskú tvár.*

U h r í k: *A smiem sa spýtať – čo mi to pomôže? Zachovám si tvár – a prídem o hlavu!*

(Tulákoví, plný jedu) *Bez tváre sa dá žiť – ale bez hlavy nie, ty blázon...!*

17 Prostredníctvom ktorej postavy je vyjadrená hlavná myšlienka ukážky 3?

18 Do akého literárneho druhu zaraďujeme ukážku 3?

19 Vypíšte z ukážky 3 jedno oslovenie.

20 Vypíšte z ukážky 3 jedno podstatné meno, ktoré sa skloňuje podľa vzoru vysvedčenie.

21 Spomedzi uvedených autorov vyberte dvoch dramatikov.

(1) Molière

(2) J. I. Bajza

(3) J. Palárik

(4) M. de Cervantes

(5) G. Boccaccio

(6) A. Bernolák

(7) F. Petrarca

22 Ako sa nazýva text v ukážke 3, ktorý je v zátvorkách a je vytlačený odlišným typom písma?

(A) marginálie

(B) vysvetlivky

(C) operátory

(D) scénické poznámky

23 Z Uhríkovej repliky nevyplýva,

(A) že si chce zachrániť život.

(B) že nehľadí na ostatných.

(C) že nenávidí Tuláka.

(D) že sa chce obetovať.

24 Ktorá z uvedených možností je napísaná gramaticky správne?

(A) Tulák povedal: „Proti násiliu nemá človek nijakú šancu.“

(B) „Proti násiliu,“ povedal Tulák, „nemá človek nijakú šancu“.

(C) Tulák povedal: „Proti násiliu nemá človek nijakú šancu“.

(D) „Proti násiliu“, nemá človek nijakú šancu.“

Ukážka 4
Jozef Gregor Tajovský – Maco Mlieč (úryvok)

Mladý Mlieč bol mocný, robotný ako koník. Ľudia povrávali, že to preto, že bol od rodu nasprostastý a i hluchý.

Dievky ho teda prezvali, ako prišiel do dediny a počínal ich, ako druhí paholci, naťahovať – Mliečnikom; už neviem, či preto, že nebol celkom hluchý ako mliečnik a či preto, že bol krátky, široký, hrdla nič – akoby ho z pňa odťal.

25 Akým slovotvorným postupom vznikli slová *naťahovať* a *prezvať*?

26 Vypíšte z druhého odseku ukážky 4 jeden zhodný prívlastok.

27 Ku každému z autorov **a) – d)** priradte to z diel **1) – 4)**, ktoré napísal:

a) Božena Slančíková Timrava	1) <i>Keď báčik z Chochoľova umrie</i>
b) Jozef Gregor Tajovský	2) <i>Hrdinovia</i>
c) P. O. Hviezdoslav	3) <i>Mamka Pôstková</i>
d) Martin Kukučín	4) <i>Hájnikova žena</i>

28 Napíšte jedno synonymum k slovu *počínal*, ktoré je použité v druhom odseku ukážky 4.

29 Z ukážky 4 nevyplýva, že Maco bol

- (A)** pracovitý.   **(B)** hluchý.   **(C)** nízky.   **(D)** silný.

30 Ktorý z uvedených predstaviteľov svetovej realistickej literatúry bol významným dramatikom?

- (A)** Honoré de Balzac   **(B)** Fiodor Michajlovič Dostojevskij
(C) Anton Pavlovič Čechov   **(D)** Jan Neruda

31 V ktorom roku vznikla Matica slovenská?

- (A)** 863   **(B)** 1836   **(C)** 1863   **(D)** 836

32 V ktorej z možností sú všetky slová napísané správne?

- (A)** komárňanský, pamiatkar, súdnictvo, európsky
(B) komárňanský, pamiatkar, súdnictvo, europsky
(C) komárniansky, pamiatkár, súdnictvo, európsky
(D) komárňanský, pamiatkar, súdnictvo, europský

Ukážka 5
Johann Wolfgang Goethe – Faust (úryvok)

Močiar sa tiahne pozdĺž hôr
a zamoruje, čo sme vydobyli;
vysušme bahno, ktoré šíri mor,
len tak sme dielo dovŕšili.
Dám nové žitie miliónom v zhode,
nie bezpečné, no voľné, činorodé.
Stráň plodnú, zelenú; a človek, zvery
najnovšej zemi pokojne sa zverí,
budujúc sídla hore do výšin,

čo vztýči ľudu smelý, pilný čin.
Tu vnútri bude krajina jak raj;
nech vonku zúri príboj po okraj,
a maškrtný súc násilne sem vtrhne,
obec sa družne otvor zapchať vrhne.
Hej, tomu zmyslu oddaný sa cítim,
múdrosti záver ostatný tu je:
Zaslúži len ten slobodu si s žítím,
kto denne o ne bojuje.

33 Vypíšte z ukážky 5 jedno prirovnanie.

34 Ako sa nazýva literárny žáner známy už z antiky, záver ktorého má rovnaký zmysel ako posledné dvojveršie ukážky 5?

35 Vypíšte z ukážky 5 jedno prídavné meno, ktoré je v nej použité v III. stupni.

36 Ku každému z autorov **a) – d)** priradte to z diel **1) – 4)**, ktoré napísal:

a) Samo Chalupka	1) <i>Marína</i>
b) Andrej Sládkovič	2) <i>Mor ho!</i>
c) Ján Botto	3) <i>Zakliata panna vo Váhu a divný Janko</i>
d) Janko Kráľ	4) <i>Smrť Jánošíkova</i>

37 V prvom štvorverší ukážky 5 autor poukazuje na rôzne vplyvy močiara. Na ktorý z uvedených vplyvov nepoukazuje?

(A) Močiar ohrozuje dosiahnuté.	(B) Močiar rozširuje nákazy a choroby.
(C) Močiar rozširuje nové obzory.	(D) Močiar ničí vydobyté.

38 Aký druh rýmu použil autor v prvých štyroch veršoch ukážky 5?

(A) združený	(B) obkročný	(C) striedavý	(D) prerývaný

39 Ktoré z uvedených diel je román?

(A) <i>Máj</i>	(B) <i>Childe Haroldova púť</i>
(C) <i>Chrám Matky Božej v Paríži</i>	(D) <i>Detvan</i>

40 V ktorej z možností sú uvedené chýbajúce písmená v správnom poradí?

-lovenský, -lovan, -lovák, -lovenská -epublíka, -lovanský, -lováci

(A) s, S, S, S, r, s, S	(B) S, s, S, s, R, s, S
(C) s, S, s, S, R, s, S	(D) S, s, s, S, r, S, s

Ukážka 6
Kamil Peteraj – Vyznanie

Viem mal si plnú čiapku snov
Viem tuším čo sa stalo s ňou
Tak príd'
V tmavej chodbe stoj a blúd'
Zazvoň
Prídem odomknúť
Príd'
Klavír spí tu pod prachom
Príd'
Zahraj mne a oblakom
Tak príd' do tej izby podkrovnej
Ved' vieš vyhnali sme lásku z nej

Stratená v púpavách stála som tam raz

Sed' a do tmy niečo hraj
Šum letnej lásky privolaj
Tak hraj o kvitnutí púpav tých
raz
raz a navždy sfúknutých

Vráť láske čas keď málo vie
Vráť nech aj jeseň májom je
Vráť nepočítaj týždne strát
Vráť zajtrašok jej vráť

41 Vypíšte z nasledujúcich veršov dve slová, ktoré tvoria kontrast.

*Tak hraj o kvitnutí púpav tých
raz
raz a navždy sfúknutých*

42 Aký umelecký jazykový prostriedok predstavuje verš *Klavír spí tu pod prachom*?

43 Kto napísal text slovenskej hymny?

44 Ako sa nazýva myšlienkový a umelecký prúd, dominujúci v literatúre po druhej svetovej vojne, ktorý skúma otázky bytia človeka z hľadiska jeho individuality i z hľadiska spoločenských vzťahov?

45 Ktorému vysvetleniu zodpovedá význam tejto rozvitej metafory vo verši *Vráť láske čas, keď málo vie*?

- (A) spomeň si na začiatok našej lásky   (B) vráť nám mladosť
(C) láska bráni človeku uvažovať   (D) čas sa nedá vrátiť späť

46 Súčasný slovenský básnik Kamil Peteraj je autor piesňových textov, z ktorých odstránil sentimentálne životné postoje a gýčovitosť, príznačné pre staršiu textársku tradíciu. Spomedzi uvedených autorov vyberte dvoch predstaviteľov slovenskej poézie po roku 1945.

- (1) S. H. Vajanský   (2) I. Krasko   (3) J. Botto   (4) M. Válek
(5) J. Jesenský   (6) M. Rúfus   (7) P. O. Hviezdoslav

47 Ktorý z uvedených výrazov je spisovný?

- (A) vyznať sa do niečoho   (B) pripraviť sa k niečomu
(C) adaptovať sa v niečom   (D) zamerať sa na niečo

48 V ktorom z uvedených slovných spojení je gramatická alebo štylistická chyba?

- (A) Boli by ste taká dobrá...   (B) Bola by ste taká dobrá...
(C) Boli by ste takí dobrí...   (D) Boli by ste taký dobrý...

Ukážka 7
Romain Rolland – Peter a Lucia (úryvok)

Ako tak raz večer v polovici marca vychádzali od večere, počuli trúbiť na poplach. Uchýlili sa do najbližšieho úkrytu akoby pred dažďom a chvíľu sa zabávali pozorovaním svojich náhodných susedov. Ale keďže sa zdalo, že nebezpečenstvo je ešte ďaleko alebo už pominulo, hoci nič neoznámilo koniec poplachu, Peter a Lucia, ktorí sa nechceli vrátiť príliš neskoro domov, vydali sa na cestu a veselo sa zhovárali, o čom práve prišlo.

Boli tak zo dvadsať krokov vzdialení, na druhej strane chodníka, keď vtom sa vôkol nich všetko zatriaslo: oslepujúci červený blesk, hromový rachot, dážď vytrhaných škridlíc a rozbitých oblokov. Vo výklenku domu, ktorý tvoril ostro do ulice vstupujúci uhol, pritisli sa k stene a ich telá sa krčovitě objali. V zásvite blesku videli obaja svoje oči plné lásky a hrôzy.

49 Aký slohový postup prevláda v prvom odseku ukážky 7?

50 Z poslednej vety ukážky 7 vypíšte podmet.

51 Ako sa nazýva súhrn všetkých slov, ktoré existujú v jazyku?

52 V spisovnej slovenčine sa zvyčajne nevyskytujú v slove dve dlhé slabiky bezprostredne za sebou. Ako sa tento zákon nazýva?

53 Prvá veta ukážky 7 vyjadruje

- (A) blížiacu sa polnoc. (B) blížiacu sa prestávku.
(C) blížiace sa bombardovanie. (D) blížiaci sa koniec pracovnej doby.

54 V ktorej z nasledujúcich viet je gramatická chyba?

- (A) Nevie, ako by to vyriešila. (B) Boli vtom krásnom cite osamelí.
(C) Vtom všetci zmíkli. (D) Zachvel sa akoby pred láskou.

55 V dynamickom opise prevládajú

- (A) prídavné mená. (B) príslovky.
(C) podstatné mená. (D) slovesá.

56 V ktorej z možností sú chýbajúce písmená uvedené v správnom poradí?

V-z-vame všetk-ch darcov krv-, ab- sa dostav-l- k odberu.

- (A) y, ý, ý, í, y, í, í (B) í, ý, ý, y, y, í, í (C) y, í, ý, í, í, y, y (D) y, ý, í, í, í, y, í

Ukážka 8
Život sv. Konštantína (úryvok)

Ked' bol v Benátkach, zhromaždili sa proti nemu latinskí biskupi a kňazi i mnísi, ako havrany proti sokolovi, a vyzdvihli trojjazyčný blud, hovoriac: „Človeče, povedz nám, prečo si utvoril teraz Slovienom písmeň a učíš ich, čo nikto iný predtým nevynašiel; ani apoštoli, ani rímsky pápež, ani Gregor Bohoslovec, ani Hieroným, ani Augustín? My len tri jazyky poznáme, ktorými sa patrí v knihách sláviť Boha: Hebrejský, grécky a latinský.“

Odpovedal im Filozof: „Či neprichádza dážd' od Boha na všetkých rovnako? Alebo či slnce takisto nesvieti na všetkých? (Matúš 5, 45)

57 Ktoré literárne obdobie oddeľuje starovekú literatúru od humanistickej a renesančnej literatúry?

58 V ktorom storočí sa odohrala udalosť, ktorá je zobrazená v ukážke 8?

59 V akom druhu slovníka by ste našli vysvetlenie ustáleného slovného spojenia *držať jazyk za zubami*?

60 Z akej knihy je citát v závere ukážky 8?

61 V ktorej z možností sú uvedené len slovanské jazyky?

- (A) rumunský, slovenský, ruský   (B) slovenský, český, maďarský
(C) slovenský, ukrajinský, lotyšský   (D) poľský, slovenský, chorvátsky

62 Ktorý z uvedených literárnych žánrov bol charakteristický pre stredovekú literatúru?

- (A) epos   (B) legenda   (C) óda   (D) tragédia

63 Ktorý predstaviteľ slovenského klasicizmu napodobňoval antické žánre?

- (A) Ján Hollý   (B) Ján Kollár   (C) Anton Bernolák   (D) Juraj Fándly

64 V ktorej z uvedených viet je gramatická chyba?

- (A) Nikto neotváral, a tak som odišiel.
(B) Najskôr sme museli zaplatiť, a potom nám vydali tovar.
(C) Dosiahol svoj cieľ, a predsa nebol šťastný.
(D) Klamete, a preto vám nedôverujem.

Koniec testu